

This Question Paper consists of 30 questions and 8 printed pages.

ह्या प्रश्नपत्रिकेत एकूण 30 प्रश्न आणि 8 छपील पाने आहेत.

Roll No.

अनुक्रमांक

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Code No. 60/S/A/M

कोड नं.

Set - **A**

INDIAN CULTURE & HERITAGE

(भारतीय संस्कृती आणि वारसा)

(223-M)

Day and Date of Examination

(परीक्षेचा दिवस आणि तारीख)

Signature of Invigilators

(निरीक्षकाची सही)

1.

2.

General Instructions :

- 1 Candidate must write his/her Roll Number on the first page of the Question Paper.
- 2 Please check the Question Paper to verify that the total pages and the total number of questions contained in the Question Paper are the same as those printed on the top of the first page. Also check to see that the questions are in sequential order.
- 3 For the objective type of questions, you have to choose any **one** of the four alternatives given in the question i.e. (A), (B), (C) or (D) and indicate your correct answer in the Answer-Book given to you.
- 4 All the questions including objective type questions are to be answered within the allotted time and no separate time limit is fixed for answering objective type questions.
- 5 Making any identification mark in the Answer-Book or writing Roll Number anywhere other than the specified places will lead to disqualification of the candidate.
- 6 Write your Question Paper code No. **60/S/A/M-A** on the Answer-Book.
- 7 The Question Paper is bilingual. In case of doubt, the English version should be considered as authentic.

सामान्य सूचना :

- 1** परीक्षार्थीनी प्रश्नपत्रिकेच्या प्रथम पृष्ठावर आपला अनुक्रमांक लिहावा.
- 2** कृपया प्रश्न-पत्र तपासून पहा. एकूण पृष्ठांची संख्या छापलेली आहे तेवढेच प्रश्न क्रमाने आहेत का ते पहा.
- 3** बहुपर्यायी प्रश्नांचे उत्तर लिहिताना दिलेल्या पर्यायांपैकी अचूक पर्याय (A), (B), (C) किंवा (D) निवडून उत्तरपत्रिकेत लिहा.
- 4** बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे निर्धारित वेळेतच द्यावयाची आहेत यासाठी जास्त वेळ दिला जाणार नाही.
- 5** उत्तर-पत्रिकेत उमेदवाराची ओळख होईल किंवा योग्य त्या जागे व्यतिरिक्त बैठक क्रमांक लिहिणाऱ्या उमेदवारास अपात्र ठरविण्यात येईल.
- 6** आपल्या उत्तर-पत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेचा कोड संख्या **60/S/A/M-A** अवश्य लिहा.
- 7** प्रश्नपत्रिका दोन भाषांमध्ये आहे. प्रश्नांबाबत काही शंका असल्यास इंग्रजी रूपांतर प्रमाणभूत मानावे.

INDIAN CULTURE & HERITAGE

(भारतीय संस्कृती आणि वारसा)

(223-M)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

Note : (1) Attempt all questions.

(2) Q. Nos. 1 to 8 are Multiple Choice Questions. Answers to these be given in the answer book provided. No separate time is allotted for attempting these questions.

(3) Q. Nos. 9 to 16 are to be answered in about 25 words.

(4) Q. Nos. 17 to 25 are to be answered between 40 to 50 words.

(5) Q. Nos. 26 to 30 are to be answered between 150 to 200 words.

सूचना : (1) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(2) प्रश्न क्रमांक 1 ते 8 बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. यांचे उत्तर दिलेल्या उत्तरपुस्तिकातून लिहावीत. या प्रश्नासाठी वेगळा वेळ दिला जाणार नाही.

(3) प्रश्न क्रमांक 9 ते 16 ची उत्तरे 25 शब्दांत लिहावीत.

(4) प्रश्न क्रमांक 17 ते 25 ची उत्तरे 40 ते 50 शब्दांत लिहावीत.

(5) प्रश्न क्रमांक 26 ते 30 ची उत्तरे 150 ते 200 शब्दांत लिहावीत.

- 1 Which one of the following is a site of the Harappan Civilization in Gujarat ? 1
- (A) Dhaulavira (B) Vadodara
(C) Kalibangan (D) Surat
- हडप्पा संस्कृतीतील खालीलपैकी कोणते स्थळ गुजरातमध्ये आहे ?
- (A) धोलविरा (B) वडोदरा
(C) कालिबंगन (D) सुरत
- 2 'Meghdoot' was written by : 1
- (A) Shudraka (B) Kalidasa
(C) Charaka (D) Sri Harsha
- 'मेघदूत' यांनी लिहीले होते :
- (A) शुद्रका (B) कालिदास
(C) चरक (D) श्रीहर्ष
- 3 Bhasa wrote : 1
- (A) Meghdoot (B) Mrichhakatika
(C) Swapna Vasavadattam (D) Ratnavali
- भास यांनी लिहीले :
- (A) मेघदूत (B) मृच्छकटिक
(C) स्वप्नवासवदत्ता (D) रत्नावली
- 4 The three main contributions of ancient Indians in the field of Mathematics were : 1
- (A) Trigonometry, Decimal system and use of Zero
(B) Notation system, Trigonometry and use of Zero
(C) Notation system, Decimal system and use of Zero
(D) Notation system, Decimal system and Trigonometry
- गणिताच्या क्षेत्रामध्ये प्राचीन भारतीयांचे तीन प्रमुख योगदान :
- (A) त्रिकोणमिती, दशांश पद्धती आणि शून्याचा वापर
(B) संकेतन पद्धती, त्रिकोणमिती आणि शून्याचा वापर
(C) संकेतन पद्धती, दशांश पद्धती आणि शून्याचा वापर
(D) संकेतन पद्धती, दशांश पद्धती आणि त्रिकोणमिती

5 Who discovered 'Zero' in ancient India ? 1

- (A) Apastamba (B) Brahmagupta
(C) Aryabhatta (D) Baudhayan

प्राचीन भारतात शून्याचा शोध कुणी लावला ?

- (A) अपास्तंब (B) ब्रह्मगुप्त
(C) आर्यभट्ट (D) बौद्धायन

6 What is Ayurveda ? 1

- (A) Ancient Indian system of Science
(B) Ancient Indian system of Mathematics
(C) Ancient Indian system of Astrology
(D) Ancient Indian system of Medicine

आयुर्वेद म्हणजे काय ?

- (A) प्राचीन भारतीय विज्ञान रचना
(B) प्राचीन भारतीय गणित रचना
(C) प्राचीन भारतीय ज्योतिष रचना
(D) प्राचीन भारतीय वैद्यक रचना

7 Who wrote 'Arthashastra' ? 1

- (A) Charaka (B) Sushruta
(C) Aryabhatta (D) Chanakya

'अर्थशास्त्र' कोणी लिहीले ?

- (A) चरक (B) सुश्रुत
(C) आर्यभट्ट (D) चाणक्य

- 8 The four famous Universities during Harsha's time were those at 1
(A) Vikramshila, Ujjain, Gaya and Nalanda
(B) Taxila, Ujjain, Gaya and Nalanda
(C) Taxila, Vikramshila, Gaya and Nalanda
(D) Taxila, Ujjain, Gaya and Vikramshila
हर्षकालिन चार प्रसिद्ध विद्यापीठे होती :
(A) विक्रमशीला, उज्जैन, गया आणि नालंदा
(B) तक्षशिला, उज्जैन, गया आणि नालंदा
(C) तक्षशिला, विक्रमशीला, गया आणि नालंदा
(D) तक्षशिला, उज्जैन, गया आणि विक्रमशीला
- 9 What is the root meaning of the word 'Sanskriti' ? 2
“संस्कृती” या शब्दाचा मुळ अर्थ काय आहे ?
- 10 Mention two things on which the correct understanding of history depends. 2
इतिहासाची अचूक आकलनता ज्या घटकांवर अवलंबून असते, अशा दोन घटकांचा उल्लेख करा.
- 11 Describe two features of Rangoli as a Decorative Art. 2
सजावट कला म्हणून रांगोळीचे दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- 12 What is a Gharana in Hindustani Classical Music ? 2
भारतीय शास्त्रीय संगीतामधील 'घराना' म्हणजे काय ?
- 13 What was the function of Gurukul in education during ancient India ? 2
प्राचीन भारतीय शिक्षणात गुरुकुलचे कोणते कार्य होते ?
- 14 What is the difference between hypergamous marriage and hypogamous marriage ? 2
अनुलोम विवाह आणि प्रतिलोम विवाह यात काय फरक आहे ?

- 15 What was the most remarkable feature of the spread of Indian culture abroad ? 2
भारतीय संस्कृतीचा विदेशामध्ये झालेल्या प्रसाराची दोन उल्लेखनिय वैशिष्ट्ये काय होती ?
- 16 Who were 'Romas' ? 2
'रोमन' कोण होते ?
- 17 Describe in some detail any four of the main features of the cities of the Harappan Civilization. 4
हडप्पा संस्कृतीमधील नगरांचे कोणतेही चार वैशिष्ट्ये सांगा.
- 18 Discuss any four reasons for the important role of Sanskrit in the languages of India. 4
भारतीय भाषांमध्ये संस्कृतच्या महत्त्वपूर्ण भूमिकेच्या चार कारणांची चर्चा करा.
- 19 Discuss any four important features of Upanishads. 4
उपनिषदांच्या कोणत्याही चार वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
- 20 Critically examine the concept of *Atman* in Indian philosophy. 4
भारतीय तत्त्वज्ञानामधील "आत्मा" या संकल्पनेचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- 21 Describe any four principal aims of Education during the Ancient period in India. 4
प्राचीन भारतीय शिक्षणाच्या मुख्य ध्येयासंबंधी चर्चा करा.
- 22 What were the main functions associated with each 'Varna' in Ancient India ? 4
प्राचीन भारतातील प्रत्येक वर्णाशी निगडित असलेले कार्य कोणते होते ?
- 23 "The period between 500 BC and 500 AD is considered important for the growth of caste system in India". Mention two specific developments in this regard. 4
"इ.स. पूर्व 500 ते इ.स. 500 हा काळ जातिव्यवस्थेच्या विकासाचा कालखंड मानला जातो"
या विषयी दोन मुख्य विकास अवस्थांचा उल्लेख करा.

- 24 Discuss any four features of the Silk Route. 4
'रेशीम मार्ग'च्या कोणत्याही चार वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- 25 Mention any four ways in which the influence of Indian culture is evident in Burma. 4
बर्मांमधील भारतीय संस्कृतीचा स्पष्ट प्रभाव असलेल्या कोणत्याही चार घटकांचा उल्लेख करा.
- 26 "Culture is cumulative." Discuss, bringing out the relationship between culture and heritage. 8
"संस्कृती संचयी आहे" चर्चा करा. संस्कृती आणि वारसा यांमधील संबंधाची चर्चा करा.
- 27 Emperor Ashoka the Great believed that "true conquest is by piety and virtue:". Do you agree ? Give a reasonable answer, bringing out the policies and philosophy of Ashoka. 8
सम्राट अशोकाचा विश्वास "सेवा आणि सदाचार म्हणजे खरा विजय" यामध्ये होता. तुम्ही सहमत आहात ? तर्कसंगत उत्तर द्या. सम्राट अशोकाचे धोरणे आणि तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
- 28 Describe the philosophy of Buddhism in detail. 8
बुद्धाच्या तत्त्वज्ञानाचे तपशीलवार वर्णन करा.
- 29 Analyze the origin and development of Painting as an Art form in Ancient India. 8
प्राचीन भारतातील चित्रकलेचा कला प्रकारात उगम आणि विकासाचे विश्लेषण करा.
- 30 Examine the development of Mathematics and Astronomy in Ancient India, bringing out the contributions of some prominent mathematicians and astronomers of those times. 8
प्राचीन भारतीय गणित आणि खगोलशास्त्राच्या विकासाचे परिक्षण करा. या काळातील प्रमुख गणिततज्ज्ञ आणि खगोलशास्त्रज्ञ यांचे योगदान स्पष्ट करा.

